

УДК 621.039:323.285

Д. Чумак

аспірант

кафедра міжнародних відносин ОНУ імені І. І. Мечникова

к. 32, Французький бул., 24/26, м. Одеса, 65058, Україна

тел.: (0482)63 32 59, e-mail: cis_asc@paco.net

МІЖНАРОДНІ ІНСТРУМЕНТИ У ПОКРАЩЕННІ ЯДЕРНОЇ ЗАХИЩЕНОСТІ

Використання атомної енергії завжди повинно супроводжуватися впровадженням найвищих стандартів безпеки у сфері ядерної безпеки, ядерної захищеності та гарантій нерозповсюдження. У даній статті особлива увага буде приділена ядерній захищеності. Не дивлячись на той факт, що її забезпечення є виключно національною відповідальністю, вона займає провідне місце у системі забезпечення глобальної безпеки. Міжнародне співробітництво у цьому напрямку є вкрай важливим, оскільки воно сприяє виробленню загальноприйнятих норм, рекомендацій, правил та стандартів по підвищенню рівня ядерної захищеності у глобальному контексті. Консолідація зусиль міжнародної спільноти в рамках проведення самітів з ядерної захищеності підвищує ефективність пошуку варіантів вирішення існуючих проблем та вироблення спільних підходів щодо її подальшого розвитку.

Ключові слова: атомна енергія, ядерна захищеність, саміт, міжнародне співробітництво.

Вступ. Аварії на атомних електростанціях Три-Майл-Айленд, Чорнобильській та Фукусіма-1 засвідчили, що використання ядерної енергії у разі недооцінки усіх аспектів безпечної експлуатації ядерних об'єктів може призвести до катастрофічних наслідків. Однак, незважаючи на це, сьогодні понад 45 країн світу активно розглядають можливість розвивати атомну енергетику на своїй території. Разом з Об'єднаними Арабськими Еміратами, які вже розпочали безпосередній процес побудови АЕС, Туреччина, В'єтнам, Білорусь, Польща, Йорданія та інші рухаються у тому ж напрямку. Це свідчить про те, що у найближчі десятиліття перспективи світової енергетики все ж таки будуть тісно пов'язані з розширенням географії використання ядерної енергії, що, в свою чергу, викликає необхідність удосконалення міжнародного співробітництва. Це потрібно виконати з метою забезпечення на високому рівні основних вимог ядерної безпеки та ядерної захищеності у тих країнах, які планують або вже почали розвиток своєї програми. Більше того, на всіх рівнях потрібно посилити усвідомлення того, що безпечно використання ядерної енергії можливе лише тоді, коли належна увага приділяється усім загрозам і ризикам, якими супроводжується використання вищезгаданого джерела енергії.

У даній статті основний акцент буде спрямовано на ядерну захищеність. Не дивлячись на той факт, що це є виключно національна відпо-

відальність, вона займає провідне місце у системі забезпечення глобальної безпеки. Міжнародне співробітництво у цьому напрямку є вкрай важливим, оскільки це сприятиме виробленню загальноприйнятих норм, рекомендацій, правил та стандартів по підвищенню її рівня в глобальному контексті. Консолідація зусиль міжнародної спільноти в рамках проведення самітів з ядерної захищеності підвищує ефективність пошуку варіантів вирішення існуючих проблем та вироблення спільних підходів щодо її подальшого розвитку. На сьогоднішній день однією з проблем її забезпечення є відсутність глобальної правової платформи для її структурованого впровадження.

Таким чином, головною метою цієї роботи є аналіз підсумків глобальних самітів з ядерної захищеності та їх ролі для міжнародного співробітництва на шляху до удосконалення існуючої системи ядерної захищеності з урахуванням національних умов, а також вироблення рекомендацій по підвищенню її ефективності на глобальному рівні.

Дана проблематика була висвітлена у різних аналітичних матеріалах. У серії публікацій Групи експертів з ядерної захищеності (the Nuclear Security Governance Experts Group (NSGEG) [1], основною проблемою було визначено відсутність прозорості та недостатній обмін інформацією між представниками міжнародної спільноти й запропоновано шляхи подолання цих викликів. В аналітичній доповіді Національного інституту стратегічних досліджень «Фізична ядерна безпека напередодні газського саміту: чи є передумови до зміни пріоритетів?» [2] було представлено ретроспективу й сучасний стан ядерної захищеності та проаналізовано основні недоліки міжнародного механізму самітів з даного питання. Особливість даної статті полягає в зосередженні основної уваги на ролі міжнародного співробітництва в рамках глобальних самітів з ядерної захищеності та його значенні для її вдосконалення.

Ядерна захищеність. За визначенням Міжнародного агентства з атомної енергії (далі — МАГАТЕ), ядерна захищеність («nuclearsecurity») — це запобігання та виявлення викрадення, саботажу (диверсії), несанкціонованого доступу, незаконної передачі або інших зловмисних дій по відношенню до ядерних матеріалів, інших радіоактивних речовин або пов'язаних з ними установок, і реагування на такі дії [3].

Отже, враховуючи дане визначення, забезпечення ядерної захищеності включає такі напрями діяльності:

- запобігання — заходи з обліку, контролю та захисту ядерних матеріалів та установок від зловмисних дій;
- виявлення — заходи з розкриття зловмисних дій стосовно ядерних та інших радіоактивних матеріалів, а також пов'язаних з ними установок та іншої інфраструктури;
- реагування — заходи з ефективного реагування у випадку зловмисних дій, розслідування пов'язаних зі зловмисними діями інцидентів, включаючи аналіз та встановлення походження вилучених матеріалів і речовин.

Таким чином, до безпосередніх заходів, спрямованих на забезпечення ядерної захищеності на національному рівні, відносяться фізичний захист,

який має забезпечувати захищеність ядерних матеріалів та установок з метою створення умов, спрямованих на мінімізацію можливості вчинення несанкціонованих дій [4], а також облік і контроль ядерних матеріалів, які об'єднують заходи, спрямовані на недопущення переорієнтації ядерного матеріалу на військові цілі та на недопущення потрапляння матеріалу в незаконний обіг [5].

Від ефективності заходів щодо ядерної захищеності залежить ступінь ризиків для держави, пов'язаних із незаконним обігом ядерних та інших радіоактивних матеріалів, а також із терористичними актами. Водночас ядерна захищеність на національному рівні є складовою забезпечення глобальної безпеки. Відповідальність за стан національних систем ядерної захищеності несуть уряди держав-членів МАГАТЕ, але при необхідності Агентство та країни-донори можуть надавати суттєву допомогу окремим країнам.

У зв'язку з широким використанням інформаційних технологій у ядерній галузі, у контексті вразливості системи ядерної захищеності щодо наявних і потенційних загроз, важливу роль відіграють захист інформації та інформаційна безпека. Наприклад, витікання інформації щодо обліку ядерних матеріалів може призвести до її використання зловмисниками з метою викрадення таких матеріалів. Також є зрозумілим, що уразлива інформація про характеристики систем фізичного захисту ядерного об'єкта може значно полегшити потенційним терористам планування та вчинення акту ядерного тероризму. Але, разом з цим, закритість всієї інформації з даного питання створює додаткові проблеми при оцінці ефективності роботи глобальної системи ядерної захищеності та ускладнює застосування відповідних зусиль з пошуку вразливих та слабких місць режиму. Це, в свою чергу, відкриває для терористів можливість проведення своєї протиправної діяльності, тим самим ставлячи під загрозу міжнародну безпеку. Саме тому міжнародній спільноті необхідно переглянути свій підхід до обміну інформацією в цьому напрямку шляхом виокремлення такої, що дійсно має ключове значення для національної безпеки, та відкрити таку інформацію, яка буде корисною для обміну на міжнародному рівні з метою посилення ядерної захищеності. У даному контексті проведення самітів має особливе значення, оскільки вони покликані вирішувати проблеми всього спектру даного питання.

Механізм глобальних самітів з ядерної захищеності. Питання атомної енергетики після підписання Договору про нерозповсюдження ядерної зброї, у якому було визнане «невід'ємне право всіх Учасників Договору розвивати дослідження, виробництво та використання ядерної енергії у мирних цілях», посіло провідне місце у системі міжнародних відносин, що зумовило вирішення ряду проблем, пов'язаних із використанням даного виду енергії у дипломатичній площині.

Оскільки, «дипломатія — це діяльність щодо ведення переговорів, підписання міжнародних угод, вивчення основних тенденцій та перспектив розвитку як регіональних, так і глобальних міжнародних відносин» [6], то вона робить вагомий внесок і у підвищення безпеки мирного використання

ядерної енергії. Дипломатичні зусилля є невід'ємною частиною застосування міжнародних політичних інструментів, до яких відносяться і саміти на найвищому рівні.

Саме використання механізму самітів у політиці президента США Барака Обама стало новим кроком на шляху до розвитку політичних інструментів щодо протидії загрозам ядерного тероризму.

Програма діяльності адміністрації Барака Обама включала підтримку ідеї світу без ядерної зброї та протидію загрозам ядерного тероризму. У 2009 р. у Празі президент США дав чітко зрозуміти, що для зовнішньої політики Сполучених Штатів ці цілі є пріоритетними [7]. Першим важливим кроком у сфері протидії ядерному тероризму став Вашингтонський саміт з ядерної захищеності, що відбувся у квітні 2010 р. Головними його здобутками стали практичні заходи як на національному, так і на міжнародному рівнях, спрямовані на досягнення проголошеної Бараком Обамою цілі — забезпечити впродовж наступних 4 років уразливі ядерні матеріали у глобальному масштабі.

Вперше за останні десятиліття на один захід було запрошено таку велику кількість високопосадовців з усього світу, що підкреслило пріоритетність для світової спільноти вирішення проблем, що стосуються загрози ядерного тероризму та незаконного володіння ядерними матеріалами. У саміті взяли участь представники 47 країн світу та 3 міжнародних організацій (ООН, ЄС та МАГАТЕ)¹.

З точки зору ефективності подібного заходу для підвищення рівня ядерної захищеності, слід відмітити, що присутність такої кількості впливових політиків та експертів дозволила в Комюніке дійти згоди щодо необхідності співпраці в рамках міжнародного співтовариства у справі її зміцнення, «в міру необхідності звертаючись з проханням про допомогу і надаючи допомогу» [8]. Це стало позитивним сигналом готовності до співпраці держав з даного напрямку.

Було також відмічено, що подібна міжнародна співпраця може допомогти у запобіганні інцидентів, пов'язаних з незаконним обігом ядерних матеріалів та відповідному реагуванню.

У контексті даної статі важливим є те, що представники саміту погодилися «обмінюватися інформацією та досвідом у рамках двосторонніх

¹ Участь у самітах з ядерної захищеності

Держави-учасниці (за англійським алфавітом):

Алжир, Аргентина, Вірменія, Австралія, Азербайджан*, Бельгія, Бразилія, Канада, Чилі, Китай, Чеська Республіка, Республіка Данія*, Єгипет, Фінляндія, Франція, Габон*, Грузія, Німеччина, Угорщина*, Індія, Індонезія, Ізраїль, Італія, Японія, Йорданія, Казахстан, Литва*, Республіка Корея, Малайзія, Мексика, Марокко, Нідерланди, Нова Зеландія, Нігерія, Норвегія, Пакистан, Філіппіни, Польща, Румунія*, Росія, Саудівська Аравія, Сінгапур, Північна Африка, Іспанія, Швеція, Швейцарія, Таїланд, Туреччина, Об'єднані Арабські Емірати, Україна, Велика Британія, Сполучені Штати, В'єтнам.

Організації-учасниці:

Європейський Союз, Інтерпол*, МАГАТЕ, ООН.

*Учасники, які були додатково запрошені для участі у самітах 2012 та 2014 років [9].

і багатосторонніх домовленостей у відповідних галузях, таких як ядерна безпека, експертно-технічний аналіз, правоохоронна діяльність і розвиток нових технологій» [8], звичайно, з урахуванням національних законів і регламентів.

Таким чином, разом з прийняттям представниками ряду країн, у тому числі й Україною, на добровільній основі національних зобов'язань на підтримку цілей заходу, даний саміт посприяв започаткуванню, хоч і декларативно, процесу обміну інформацією у сфері ядерної захищеності. Ця позитивна тенденція була продовжена і на наступних самітах.

На Вашингтонському саміті поки не звучало питання щодо основоположного документа для ядерної захищеності, а було лише підкреслено роль Конвенції про фізичний захист ядерного матеріалу з внесеними до неї поправками та Міжнародної конвенції про боротьбу з актами ядерного тероризму, як найважливішими елементами глобальної архітектури ядерної безпеки. Особлива увага до важливості міжнародного співробітництва в рамках цих документів та відзначення необхідності поглиблення кооперації в майбутньому зумовили інтенсифікацію подальшого обговорення шляхів вдосконалення режиму ядерної захищеності.

У Вашингтоні також було прийнято рішення, що наступний саміт відбудеться у Сеулі у 2012 р., і на ньому буде розглянуто прогрес, досягнутий країнами-учасницями та міжнародними організаціями за два роки.

Про глобальний масштаб Саміту у Сеулі свідчить участь у ньому 53 держав світу і 4 міжнародних організацій: ООН, МАГАТЕ, ЄС та Інтерполу. Загальна кількість безпосередніх учасників становила 58 чоловік (Європейський Союз представляли президент Ради Європи і президент Європейської Комісії) [9].

Аналізуючи результати даного саміту, передусім слід зауважити, що основні напрями відповідної діяльності були визначені Вашингтонським самітом. Зокрема, результатом виконання взятих на себе зобов'язань, у зв'язку із самітом у Вашингтоні, стало вивезення близько 480 кг високозбагаченого урану (ВЗУ) з 8 держав, у т.ч. і з України.

Слід зазначити, що даної кількості ядерного матеріалу було б достатньо для виготовлення близько 19 одиниць ядерної зброї.

Іншим основним напрямом діяльності у період між самітами стало переведення (конверсія) реакторів дослідницького призначення з палива на основі високозбагаченого урану (ВЗУ) на паливо на основі низькозбагаченого урану (НЗУ) у таких країнах, як Чехія, Мексика, В'єтнам, а також рішення низки країн про свої плани щодо подібного переходу в майбутньому. Одним із завдань, сформульованих у Сеульському комюніке щодо цього напрямку, стало визначення 2013 р. кінцевим терміном зведення до мінімуму кількості ВЗУ у цивільному секторі [10].

Важливим є той факт, що Сеульський саміт з ядерної захищеності відбувся фактично у річницю Фукусімської трагедії, що мало відповідний вплив на його порядок денний та ухвалені документи.

У контексті трагедії в Японії обговорювалося дуже важливе питання щодо взаємозв'язку між ядерною безпекою та ядерною захищеністю.

Так, «відзначаючи факт аварії на АЕС Фукусіма-1 у березні 2011 р. та взаємозв'язок між ядерною безпекою та ядерною захищеністю, ми вважаємо, що необхідні постійні зусилля над тим, щоб проблеми розглядалися на узгодженій основі, що допоможе забезпечити надійне та безпечне мирне використання ядерної енергії» [10].

Важливо відмітити, що необхідність міжнародного співробітництва у сфері ядерної захищеності також знайшла відображення у фінальному документі цього саміту. Учасники, беручи до уваги важливість глобальних зусиль щодо вирішення проблем тероризму та нелегального обігу ядерних матеріалів, погодилися покращити міжнародне співробітництво у даній сфері та допомагати за необхідністю іншим країнами, а також закликали інших представників міжнародної спільноти долучатися до їх ініціативи. Зокрема, було наголошено про необхідність прикладати зусилля до інформування населення щодо загрози ядерного тероризму. Оскільки ця проблема не знає кордонів, то, відповідно, міжнародна спільнота повинна злагоджено та спільно працювати по даному напрямку.

У Комюніке саміту не зазначалось про необхідність вироблення нового документа, як платформи для ядерної захищеності, але було наголошено на необхідності слідувати принципам двох основних конвенцій з цього питання: Конвенції про фізичний захист ядерного матеріалу з внесеними до неї поправками та Міжнародної конвенції про боротьбу з актами ядерного тероризму — та закликало ті держави, які ще цього не зробили, приєднатися до вищезгаданих документів.

Черговий саміт було проведено у Гаазі 24-25 березня 2014 р. Особливість цього заходу полягала у тому, що він проходив під час напруженої ситуації в Україні. Дії Російської Федерації щодо України суперечили будь-яким міжнародним нормам, стандартам чи правилам і підтвердили слабкість міжнародних механізмів у швидкому та ефективному реагуванні на неправомірні дії. Таким чином, ця ситуація продемонструвала, що практично одноосібно лідер однієї країни може вивести з ладу весь міжнародний механізм забезпечення миру та стабільності в світі. Саме тому потрібно всі зусилля зосередити на приведенні до ладу міжнародних механізмів по збереженню головного у нашому житті — миру.

Приклад такої системної уразливості наштовхує на думку щодо її не-ефективності по відношенню до вирішення питань і в інших сферах, а саме — ядерній захищеності. Тому подібний глобальний захід у кризовий момент відіграв важливу роль, оскільки надав можливість на високому рівні вирішити та обговорити нагальні проблеми як по тематиці саміту, так і по іншими питаннями глобальної безпеки. Аналізуючи підсумки саміту в Гаазі, слід відмітити, що поставлені цілі та завдання цього заходу були в повній мірі виконані. На цьому саміті були представники 53 країн світу та 4 міжнародних організацій.

На даному заході учасники підтвердили свою прихильність до посилення ядерної захищеності та зменшення загрози потрапляння до рук терористів та інших злочинців ядерного матеріалу, який може бути використаний при виготовленні ядерної зброї, а також інших радіоактивних

матеріалів, які можуть бути використані для виготовлення пристроїв (наприклад, «брудної бомби») для розпорошення радіоактивності.

У ході цього саміту було приділено велику увагу необхідності зміцнення та координації міжнародного співробітництва у галузі ядерної захищеності. У Комюніке учасники саміту закликали держави, регулюючі органи, атомну промисловість та інші зацікавлені сторони «будувати, в рамках своєї відповідальності, надійну структуру безпеки і ділитися передовим досвідом і уроками, набутими на національному, регіональному та міжнародному рівнях» [11].

Також учасники саміту відмітили важливість подальшого обміну інформацією, проведення активного співробітництва у питаннях освіти. У даному контексті було відмічено вклад МАГАТЕ в роботу по цьому напрямку.

Вперше за період проведення самітів по ядерній захищеності учасники дійшли згоди щодо необхідності укріплення структури міжнародної ядерної безпеки шляхом розробки нових правових інструментів. Зокрема, було наголошено на необхідності розробки законодавчої моделі ядерної захищеності, «...яка могла б дати державам базові принципи для розробки всеосяжного національного законодавства у галузі ядерної безпеки, відповідно до їх власних правових систем і внутрішніх юридичних процедур» [11]. Рішення про включення цього положення до фінального документа підтверджує готовність світової спільноти до проведення більш активної роботи по розробці правової платформи для ядерної захищеності.

Роль міжнародного співробітництва була підкреслена і в ході обговорення проблематики незаконного обігу ядерних матеріалів. У рішенні саміту було наголошено на необхідності обміну інформацією, накопиченим досвідом та знаннями, без нанесення шкоди уразливій інформації. Було відзначено, що для підвищення ефективності протидії незаконному обігу на глобальному рівні, співробітництво повинно проходити по таким аспектам як: ядерна криміналістика, виявлення ядерних вибухів, розробка нових ефективних технологій для прикордонного контролю.

Успіх самітів та досягнуті результати продемонстрували ефективність механізму такого формату. Саме тому, в Гаазькому Комюніке була включена інформація щодо архітектури механізму самітів у майбутньому. Учасники наголосили на необхідності подальшого проведення подібних заходів у цьому напрямі, таким чином було вирішено провести наступний саміт у 2016 році в США. Це дає надію на швидкий результат у питанні підвищення ефективності міжнародного співробітництва у сфері ядерної захищеності та виробленню положень всеохоплюючого документа для неї.

Висновки. Аналіз підсумків проведених самітів з ядерної захищеності підкреслює важливу роль міжнародного співробітництва в даному напрямку та демонструє необхідність проведення подальшої та більш тісної співпраці на глобальному рівні з метою підвищення ефективності всіх аспектів її забезпечення. Незважаючи на той факт, що вона є суто національною відповідальністю, відзначення важливості міжнародного співробітництва практично в кожному пункті фінальних документів самітів підкреслює го-

товність міжнародної спільноти разом діяти з метою її покращення. Учасники самітів підтвердили готовність ділитися інформацією та досвідом, без порушення своїх національних інтересів, щоб підвищити прозорість та ефективність режиму ядерної захищеності. Рішення, домовленості та рекомендації в ході самітів мають важливе значення, оскільки були прийняті найвищими національними посадовцями. Таким чином, можна зробити висновок, що політика держав-учасниць самітів співпадає з тими положеннями, що закладені в комюніке.

На даний момент поки немає загального розуміння того, яким повинен бути комплексний та юридично обов'язковий документ з ядерної захищеності, однак дискусія щодо цього питання вже почалась і активно проводиться, свідченням чого були заяви учасників Міжнародної конференції з фізичної ядерної безпеки «збільшення глобальних зусиль», яка пройшла з 1 по 5 липня 2013 р. в м. Відень (Австрія) [12], та звичайно згадка про подібний документ в Комюніке Гаазького саміту.

На думку автора, цей документ повинен містити всі найбільш передові практики та міжнародний досвід по забезпеченню ядерної захищеності. Для того, щоб це здійснити, необхідно при МАГАТЕ створити робочу групу з залученням найкращих національних експертів та безпосередньо спеціалістів Агентства. На відміну від розроблених МАГАТЕ планів з ядерної захищеності, які передбачають виконання роботи в цьому напрямі на певний період часу та Комплексних планів підтримки ядерної захищеності, які направлені на допомогу державам, що зробили відповідний запит, вищезгаданий документ повинен містити стратегічне розуміння суті ядерної захищеності та мати єдиний підхід до її впровадження, але при цьому не повинно бути порушено національних інтересів підписантів. Це комплексне та проблематичне завдання, оскільки кожна країна має свої особливості здійснення політики щодо ядерної захищеності, але в даному контексті пріоритетом повинна стати глобальна безпека та усвідомлення того, що вона виходить за межі лише національних кордонів.

Більше того, цей документ не повинен суперечити існуючим документам в галузі ядерної захищеності, а особливо Конвенції про фізичний захист ядерного матеріалу з внесеними до неї поправками та Міжнародній конвенції про боротьбу з актами ядерного тероризму.

Автор вважає, що концептуальне бачення подібного юридично обов'язкового інструменту для ядерної захищеності повинно бути озвучене на наступному саміті у 2016 році в США. При цьому не потрібно зволікати з початком діалогу по його розробці та визначенню компромісних й найбільш ефективних складових по вирішенню проблем у сфері ядерної захищеності.

Список використаної літератури

1. Серія публікацій Групи експертів з ядерної захищеності [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.nsg.eg.org/resources.cfm>
2. Кондратов С. І. Фізична ядерна безпека напередодні Гаазького саміту: чи є передумови до зміни пріоритетів? [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1468/>

3. Глоссарий МАГАТЭ по вопросам безопасности. Терминология, используемая в области ядерной безопасности и радиационной защиты [МАГАТЭ]. Изд. 2007 года. — Вена, 2007. — С. 263—264 [Электронный ресурс]. — Режим доступа: http://www-pub.iaea.org/MTCD/publications/PDF/IAEASafetyGlossary2007/Glossary/SafetyGlossary_2007r.pdf
4. Закон України «Про фізичний захист ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання». Верховна Рада України; Закон від 19.10.2000 № 2064-III [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2064-14>
5. Наказ Держатомрегулювання України «Про затвердження Правил ведення обліку та контролю ядерних матеріалів», форма типового документа від 26.06.2006 № 97 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1078.18532.0>
6. Визначення поняття «дипломатія». Роль дипломатії на початку ХХІ ст. у вирішенні глобальних проблем сучасності [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://kimo.univ.kiev.ua/DKS/05.htm>
7. Виступ президента Обама в Празі [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://iipdigital.usembassy.gov/st/russian/article/2009/04/20090407134712eafas0.3294794.html#axzz3DSezx2ax>
8. Коммюніке учасників Вашингтонського самміта по ядерній безпеці [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://iipdigital.usembassy.gov/st/russian/article/2010/04/20100413174024jvreltok0.2835657.html#axzz3304liud3>
9. Кондратов С. І. Механізм глобальних самітів з фізичної ядерної безпеки: Здобутки, проблеми, перспективи [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://uatom.org/news/290>
10. Коммюніке Сеульського саміту [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://www.nss2014.com/sites/default/files/documents/seoul_communique_final.pdf
11. Коммюніке Гаагського самміта по ядерній безпеці [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.government.nl/files/documents-and-publications/directives/2014/03/25/the-hague-nuclear-security-summit-communicue-russian/rusthe-hague-nuclear-security-summit-communicue-final-russian.pdf>
12. President's Summary International Conference on Nuclear Security: Enhancing Global Efforts [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.iaea.org/newscenter/statements/misc/2013/nspresident050713.pdf>

Стаття надійшла до редакції 15.09.2014

Д. В. Чумак

кафедра міжнародних відносин ОНУ імені І. І. Мечникова
к. 32, Французький бул. 24/26, г. Одеса, 65058, Україна

МЕЖДУНАРОДНЫЕ ИНСТРУМЕНТЫ ПО УЛУЧШЕНИЮ ЯДЕРНОЙ ЗАЩИЩЕННОСТИ

Резюме

Использование атомной энергии всегда должно сопровождаться внедрением высоких стандартов безопасности в сфере ядерной безопасности, ядерной защищенности и гарантий нераспространения. В данной статье особое внимание будет уделено ядерной защищенности. Несмотря на тот факт, что ее обеспечение является исключительно национальной ответственностью, она занимает ведущее место в системе обеспечения глобальной безопасности. Международное сотрудничество в этом направлении является крайне важным, поскольку оно способствует выработке общепринятых норм, рекомендаций, правил и стандартов по повышению уровня ядерной защищенности в глобальном контексте. Консолидация усилий международного сообщества в рамках проведения саммитов по ядерной защищенности повышает эффективность поиска вариантов решения существующих проблем и определения совместных подходов к ее дальнейшему развитию.

Ключевые слова: атомная энергия, ядерная защищенность, саммит, международное сотрудничество.

D. V. Chumak

Department of International Relations
Odessa National I. I. Mechnikov University
k. 32, French Bul., 24/26, Odessa, 65058, Ukraine

INTERNATIONAL INSTRUMENTS ON STRENGTHENING NUCLEAR SECURITY

Summary

Nuclear power should always be accompanied by implementation of the highest standards in nuclear safety, nuclear security and safeguards. In this paper, special attention will be paid to nuclear security. Despite the fact that nuclear security is exclusively national responsibility, it occupies a leading position in the system of global security. Therefore, international cooperation in this area is very important as it will contribute to the development of generally accepted standards, guidelines and regulations to improve its level in the global context. Consolidation efforts of the international community as part of the summit on nuclear security improve the process intended to identify the best solutions to existing problems and to develop common approaches to its further development.

Key words: nuclear power, nuclear security, summit, international cooperation.